

ZRZESZ KASZĘBSKÓ

PISMO LUDU KASZUBSKIEGO

„Zrzesz Kaszëbskô” wychodzi trzy razy w tygodniu.
Dodatek dla kaszubskiej rodziny „Chëcz” ukazuje się w każdym numerze czwartkowym
Prenumerata: Miesięcznie 25 zł. Cena numeru pojedynczego 2 zł

Redaktor Naczelny: Brunon Richert. Redaguje Kolegium: Jan Rompski, Ignacy Szutenberg, Józef Gniech, Klemens Derc.
Wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Zrzesz Kaszëbskô”.
Adres Redakcji i Administracji: Wejherowo, Skrzynka Poczтовая nr. 30.

Rok IX.

Wejherowo, wtorek 21 maja 1946 r.

Nr. 59

Zamknięcie konferencji ministrów w Paryżu

Zgoda ZSRR na utworzenie komisji kontrolnej rozbrojenia Niemiec

PARYŻ (Obsł. wł.). 4-ej ministrowie spraw zagranicznych obradowali w czwartek przed południem na posiedzeniu nieoficjalnym przez 3 godziny nad sprawami Niemiec.

Jednym z głównych tematów dyskusji była propozycja ministra Byrnesa wyznaczenia specjalnych zastępców ministrów dla rozpatrzenia sprawozdań na temat umiędzynarodowienia Ruhry i Nadrenii oraz utworzenia aparatu administracyjnego dla zarządu Niemcami jako całością gospodarczą, zlikwidowania barier gospodarczych pomiędzy strefami okupacyjnymi i ostatecznego ustalenia zachodniej granicy Niemiec.

Korespondenci donoszą, że minister Bevin zgodził się w zasadzie na te propozycje, ale uznał kompetencje dotyczące zbadania zachodnich granic Niemiec za zbyt ograniczone, gdyż Niemcy muszą być uważane za całość.

Minister Bidault usilnie popierał propozycję rozważenia zachodnich granic Niemiec.

Minister Mołotow zwrócił się o dostarczenie więcej informacji na temat administracji brytyjskiej w Zagłębiu Ruhry a zwłaszcza planu upaństwowienia kopalń węgla.

Minister Bevin odpowiedział, że wszelkie informacje znajdują się w rękach sojuszniczej rady kontroli Niemiec.

Minister Mołotow oświadczył, że rząd jego zgadza się na propozycję amerykańską wysłania do wszystkich stref Niemiec specjalnej komisji 4-ch mocarstw dla zbadania stanu rozbrojenia Niemiec.

Minister Bidault domagał się porozumienia na temat objęcia przez Francję kontroli nad Saarą zanim sprawa ta zostałaby przekazana do rozpatrzenia zastępcom ministrów.

Min. Byrnese powiedział, że Stany Zjednoczone nie sprzeciwiają się w zasadzie oddaniu tej kontroli Francji, ale należy się porozumieć przedtem co do całości administracji Niemiec.

Ministrowie rozpatrzyli następnie propozycję Ameryki zawarcia 25-letniego paktu w sprawie kontroli rozbrojenia Niemiec, poczym przedyskutowano inną propozycję amerykańską, aby komisja delegatów ministrów spraw zagranicznych opracowała projekt traktatu pokojowego dla Niemiec, który by był przed-

łożony następnie ministrom spraw zagranicznych, a następnie w dniu 12 listopada ogólnie konferencji pokojowej.

W tej sprawie nie powzięto żadnej decyzji.

Konferencja ministrów spraw zagranicznych odbyła we czwartek wieczór ostatnie nieurzędowe posiedzenie, poświęcone wstępnej dyskusji na temat przyszłości Niemiec i podsygnowaniu zmienionych warunków zawieszenia broni dla Włoch. Po zakończeniu wieczornego posiedzenia konferencja odroczyła się do dnia 15 czerwca. Wówczas podjęte zostaną próby osiągnięcia porozumienia w sprawie traktatów pokojowych

z Włochami, Finlandią, Węgrami, Bułgarią i Rumunią.

Ministrowie czterech mocarstw odbywali posiedzenia przez 3 tygodnie nie mał bez przerwy. Zastępcy ministrów spraw zagranicznych wraz z całym sztabem rzeczoznawców i pomocników pozostają nadal w Paryżu, celem opracowania sprawozdań, które zostaną przedłożone ministrom na ponownej konferencji w dniu 15 czerwca.

Ministrowie czterech mocarstw odbywali posiedzenia przez 3 tygodnie nie mał bez przerwy. Zastępcy ministrów spraw zagranicznych wraz z całym sztabem rzeczoznawców i pomocników pozostają nadal w Paryżu, celem opracowania sprawozdań, które zostaną przedłożone ministrom na ponownej konferencji w dniu 15 czerwca.

Ministrowie spraw zagranicznych wracają

LONDYN (Obsł. wł.). Minister spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii, Ernest Bevin, wraz z delegacją brytyjską powrócił w piątek do Londynu. W poniedziałek minister Bevin złoży sprawozdanie rządowi Wielkiej Brytanii z prze-

biegu obrad konferencji paryskiej. Sprawozdanie to będzie również przedmiotem dyskusji na poniedziałkowym zebraniu premierów domnianych.

Minister Mołotow w drodze powrotnej do Moskwy, zatrzyma się w Berlinie.

Manewry Andersa we Włoszech

NOWY JORK (TASS). Korespondenci amerykańscy donoszą z Triestu, że około 110 000 polskich żołnierzy i oficerów armii Andersa przechodzi specjalne przeszkolenie wojenne przy czołgach typu Sherman, równocześnie zaś siły powietrzne armii Andersa stworzyły bazy lotnicze w pobliżu Verice. Angielscy przedstawiciele wojskowi odmówili kategorię potwierdzenia lub wyłączenia sprawy dotyczącej wymienionych baz lotniczych. Korespondent amerykański Pulos nadmienia, że nie za-

uważył żadnych posunięć w sprawie demobilizacji wojsk Andersa. W politycznych kołach Triestu panuje zdanie, iż władze angielskie w niewyjaśniony sposób łączą sprawę Andersa z Triestem. Ten sam korespondent donosi, że dowództwo armii polskiej we Włoszech prowadzi silną kampanię przeciwko powrotowi żołnierzy do kraju. Korespondent obwinia Andersa za wysyłanie do Polski ludzi w celu organizowania roboty podziemnej oraz za szerzenie tendencyjnych informacji o Polsce.

Rada ministrów zatwierdziła zawieszenie PSL w 2 powiatach

WARSZAWA (PAP). Rada ministrów na posiedzeniu w dniu 16 bm. zatwierdziła decyzję Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego odnośnie zawieszenia działalności zarządów powiatowych Polskiego Stronnictwa Ludowego w Grójcu i Włoszczowej.

Antonescu skazany na śmierć

BUKARESZT (Obsł. wł.). Marszałek Antonescu, dyktator Rumunii w latach 1940 — 1944, został w piątek wieczór skazany na śmierć. 12 innych oskarżonych, wśród nich b. wicepremier Michał Antonescu, zostało również skazanych na karę śmierci, a pozostałych 11 oskarżonych — na kary więzienia od 10 do 20 lat.

Rokowania prez. Trumana z prem. Stalinem

Akcja zmierzająca do uniknięcia klęski głodu

WASZYNGTON (Obsł. wł.). Herbert Morrison, członek gabinetu brytyjskiego, który bawił w USA dla omówienia z prezydentem Trumanem obecnej sytuacji żywnościowej świata, odbył z nim w piątek ostatnią konferencję przed swym odjazdem do stolicy Kanady — Ottawy, gdzie przeprowadzi rozmowy z kanadyjskimi ekspertami żywnościowymi.

Prez. Truman na czwartkowej konferencji prasowej oświadczył, iż Stany Zjednoczone czynią obecnie wszelkie wysiłki zmierzające do wysłania jak największej ilości żywności do krajów zagrożonych głodem. Ostatnio prezydent Truman nawiązał osobisty kontakt z premierem Stalinem, pragnąc poinformować się o możliwościach eksportowych Związku Radzieckiego. Prez. Truman zapowiedział, że będzie mógł już w najbliższym czasie podać wyniki tych rokowań z generalissem Stalinem.

W przyszłym tygodniu wyjeżdża do krajów południowej Ameryki specjalny wysłannik prez. Trumana, Hoover, który

będzie się starał uzyskać przyrzeczenie zwiększenia eksportu żywności — a przede wszystkim z Argentyny, Brazylii i Urugwayu.

Z zgłoszonych przed niedawnym czasem przez amerykańskie biuro gospodarki rolniczej danych wynika, że obecne spożycie żywności w Stanach Zjednoczonych jest o 14 proc. wyższe niż przed wojną.

Cała prasa amerykańska prowadzi energiczną kampanię mającą skłonić oby-

wateli USA do oszczędzania żywności. W dziennikach prowincjonalnych okręgu Detroit pojawiło się ogłoszenie największego na tym obszarze towarzystwa piekarzy mechanicznych (American Baker Company), które nosiło następujący nagłówek: „W jaki sposób uratować miliony ludzi w Europie i Azji przed śmiercią głodową”, zaś tekst jego brzmiał następująco: „Kupuj mniej pieczywa, spożywaj mniej chleba, nie marnuj żadnej najmniejszej jego części”.

Przepowiednia Hitlera z listopada 1937 roku

NORYMBERGA (PAP). Trybunał przesłuchiwał w dalszym ciągu b. dowódcę naczelnego marynarki niemieckiej Raedera. Opisał on szczegółowo jak Niemcy, łamiąc postanowienia traktatu wersalskiego o rozbrojeniu, rozbudowywali swą marynarkę wojenną.

Następnym podał przebieg narady, którą odbył Hitler ze swymi generałami w listopadzie 1937 roku. Hitler oświadczył, że dojdzie napewno wcześniej czy później do wojny z Francją i Anglią, wobec czego Niemcy muszą zawczasu zająć Austrię i Czechosłowację.

Wojska chińskie opuszczają Indochiny do dnia 30. V.

PARYŻ (PAP). Ag. France Presse donosi, iż chiński wiceminister spraw zagranicznych Liu-Chieh oświadczył na konferencji prasowej, że ewakuacja wojsk chińskich z Indochin zakończy się dnia 30 maja br.

Przegląd polityczny

KONFERENCJA CZTERECH MINISTRÓW spraw zagranicznych w Paryżu, mająca na celu opracowanie traktatów pokojowych z sojusznikami Niemiec z czasu wojny, wzbudziła olbrzymie zainteresowanie opinii publicznej całego świata. Przebieg, obecnie przerwanych aż do 15 czerwca, obrad tej konferencji, świadczy o olbrzymich trudnościach, spowodowanych niezmiernie skomplikowanym spłotem zagadnień politycznych, gospodarczych, etnicznych, strategicznych i aspiracji terytorialnych zainteresowanych państw.

Traktat pokojowy z Włochami przysparza najwięcej trudności. Chodzi tu głównie o sprawę Triestu i Wenecji Julijskiej, o które ubiega się zwycięska Jugosławia, popierana przez ministra Molotowa przeciwko ministrom anglosaskim: Byrnes i Bevin. Drugą sprawą sporną, to kwestia przyszłości byłych kolonii włoskich Trypolitanii i Cyrenaiki, co do których ministrowie powoli uzgadniają swe poglądy. Uzgodniono również zdania odnośnie granicy francusko-włoskiej w myśl żądań Francji. Sprawa Bałkanów jest niemniej skomplikowana, gdyż prócz mocno zającebiających się interesami położonych tam państw, wymagają rozgraniczenia a przynajmniej uwzględnienia i interesy wielkich mocarstw, dla których basen naddunajski nigdy nie był obojętny.

Na paryskiej konferencji Francja usilnie stara się załatwić sprawę Zagłębia Ruhry i Saary, tych kuźni potencjału gospodarczego i wojennego Niemiec. Według ostatnich wiadomości, Zagłębie Saary będzie przyznane Francji, sprawa zaś Zagłębia Ruhry jest wciąż tematem sporów; ministrowie anglosascy nie są skłonni oderwać na stałe od Niemiec tego terenu.

Ostatnie dane o konferencji paryskiej w jej ostatnim stadium znajdzie czytelnik w dzisiejszym numerze na str. 1.

ZAŁAMANIE SIĘ KONFERENCJI W INDIACH, na której miano z inicjatywy rządu angielskiego ustalić skład rządu narodowego świadczy o olbrzymim rozdźwięku między muzułmanami a stronictwem Ghandiego. Korespondenci polityczni są jednak zdania, że uda się jeńck doprowadzić poważnione strony do porozumienia.

WYCOFANIE WOJSK BRYTYJSKICH Z EGIPTU ma być przeprowadzone sto-

niowo w ciągu 5-ciu lat, t.j. w czasie, w którym armia egipska będzie w stanie objąć i należycie obsadzić opuszczone garnizony bez szkody dla sprawy Egiptu i Wielkiej Brytanii — tak w ogólnych zarysach wygląda ostatecznie sensacyjne porozumienie, zawarte między rządem angielskim i Egiptem.

Jest to wielki krok w kierunku zupełnego usamodzielnienia się Egiptu, naturalnie w sojuszu z Wielką Brytanią, gdyż interesy tych krajów zupełnie ściśle wiążą Kanał Sueski i inne zagadnienia morza Śródziemnego.

HISZPANIA znowu stała się głośną, mianowicie Polska wyniosła na Radę Bezpieczeństwa sprawę reżimu gen.

Wystąpienie gen. Franco na posiedzeniu hiszpańskich Kortezów

LONDYN. (Obsł. wł.). Na posiedzeniu parlamentu hiszpańskiego Kortezów przemawiał gen. Franco, którego przy wejściu na salę powitano burzliwymi okrzykami „Franco, Franco”!

Gen. Franco oświadczył, że jego rząd nie stanowi dyktatury, ale reżim „demokracji katolickiej”, dodając przy tym „My, Hiszpanie, jesteśmy nie więcej faszystami, niż komunistami”.

Franco oznajmił, że referendum w kraju odbędzie się dopiero wówczas, gdy świat się trochę uspokoi. Jego zda-

Franco, żądając aby wszystkie państwa nie tylko zerwały stosunki dyplomatyczne z jego rządem, ale aby wyciągnęły najdalej idące konsekwencje tak natury politycznej jak i gospodarczej. Zagadnienie nie to jest dziś tematem rozważań specjalnie do tego powołanej Komisji Rady Bezpieczeństwa.

PROCES W NORIMBERDZE znalazł się na szarym końcu zainteresowania opinii publicznej. Obecnie mają głos oskarżeni i ich obrońcy. Starają się oni obarczyć Hitlera całą winą i odpowiedzialnością za wszystkie popełnione przez oskarżonych i naród niemiecki zbrodnie.

BRUNON RICHERT.

niem Hiszpanie zdradzają skłonność do anarchii i wymagają dyscypliny. W czasie wojny Hiszpania zachowała — jak powiedział Franco — „pogodną neutralność”. Dokumenty badać należy w świetle wydarzeń ówczesnej chwili. Franco widzi na dnie całej akcji przeciwhiszpańskiej... Związek Radziecki.

Ostrzega on inne kraje przed mieszaniami się w wewnętrzne sprawy hiszpańskie, a Anglii „przypomina”, że neutralność Hiszpanii uratował w czasie wojny sojuszników.

Głodowe demonstracje w Japonii przed pałacem cesarza i parlamentem

NOWY JORK (PAP). Agencja Reutersa donosi z Tokio, że około 5 tysięcy kolejarzy japońskich demonstrowało przed gmachem parlamentu, podczas otwarcia sesji we czwartek. Posiedzenie parlamentu zostało przerwane i posłowie wygłosili przemówienia do tłumu. Poseł z ramienia partii liberalnej Ozaki potępił demonstrację, które miały miejsce w Tokio w ciągu 2 ostatnich miesięcy. Wszystkie postanki w liczbie 39 zawiły się na otwarciu parlamentu. Niektóre z nich ubrane były w kimono, inne były w sukniach europejskich.

Cesarz Hirohito zwrócił uwagę no-

wemu premierowi Szigeru Yoshida podczas oficjalnej audiencji, że problem żywnościowy w Japonii jest jednym z zagadnień najpilniejszych.

NOWY JORK (PAP). Z Tokio donoszą, że 2.000 Japończyków w ciągu 5 godzin stało przed pałacem cesarza, domagając się, by cesarz odpowiedział na żądanie rozdania zapasów żywności, z pałacu.

Misję utworzenia nowego rządu otrzymał, za zgodą generała Mac Arthura, dotychczasowy minister spraw zagranicznych Yoshida.

Wieści z kraju i świata.

Polska

— Do Szwajcarii przybył płk. Naszkowski, który jest attaché wojskowym we Francji, Belgii i Szwajcarii, rezyduje stale w Paryżu.

— Szwecja przyznała stypendium dla polskiego inżyniera, któryby prowadził w Szwecji studia w zakresie planowania miast.

— Do 15 maja opuściło Polskę 300 tys. Niemców z Dolnego Śląska i ponad 100 tys. z Pomorza.

Polityka międzynarodowa

— Hoover oświadczył, że 800 milionów ludzi, czyli jedna trzecia mieszkańców świata, zagrożonych jest głodem.

— Dyrektor UNRRA la Guardia przybył do Oslo, aby nakłonić Norwegię do sprzedaży artykułów żywnościowych za 66 milionów koron.

— USA udzieli Anglii pożyczki 50 milionów dolarów dla Palestyny.

— Między Anglią a Rumunią toczą się rokowania o traktat handlowy i pożyczkę dla Rumunii.

— Zmienione w Paryżu warunki rozjemstwa z Włochami przewidują: skasowa-

nie komisji sojuszniczej, wypuszczenie jeńców i zmianę w nadzorowaniu włoskich sił zbrojnych.

Kraje Europy

— Zdobyto dowody, że szereg firm brytyjskich handlowało w czasie wojny z Niemcami za pośrednictwem neutralnych.

— W referendum we Włoszech głosujący otrzyma kartkę z 2 emblematami — monarchii i republiki. Pod jednym z nich ma umieścić krzyżyk.

— Jednocześnie z referendum w sprawie monarchii odbędą się we Włoszech 2 czerwca wybory do Konstytuanty.

— Walka wyborcza we Włoszech ma niezwykle ostry charakter. W wielu miastach doszło do starć.

— Do Trybunału w Norymberdze zgłosiło się 9 2tys. osób, które chcą złożyć zeznania w sprawie SS, naczelnego dowództwa niemieckiego itd.

— 60 bandytów szajki hitlerowskiej Rinnana stanęło przed sądem w Norwegii.

— W Szwecji obniżono przydział cukru dla ludności o 5 — 6 proc. celem udzielenia pomocy Europie.

Z dnia

„Koledzy, robię wam przejęcie!”

Mija dwa lata od pamiętnego dnia zwycięstwa przez oddziały II Korpusu polskiego we Włoszech ruin Monte Cassino. Nie chcemy dziś rozważać celowości tego szturmu, by głosy, że według planu dowództwa alianckiego Monte Cassino miało być okrążone i wzięte bez walki. W każdym jednak razie — w historii polskiego oręża Monte Cassino po zostanie jako jedna z piękniejszych kart heroizmu tej wojny obok Westerplatte, Iławy, Lenino, Tobruku czy Narviku. Krew polskiej przelanej pod Monte Cassino nie da się wymazać.

Był to atak jeden z najbardziej odwagiowych. Niemcy wiedząc, że mają przeciwko sobie oddziały polskie, nie poddawali się, lecz walczyli do ostatka. Dochodziło do walki wręcz, przy czym polscy żołnierze posługiwali się szablami i nożami. Polacy jednak przewyższali ich zaciętością. Teren był niezwykle trudny — w wielu punktach Polacy musieli się posługiwać drabinami sznurowymi lub klamrami górskimi. Przypomnieli wtedy Niemcom słynne powiedzenie Hitlera o „turystycznej armii polskiej”... „Polacy walczą jak lwy” donoszą korespondenci brytyjscy, którzy dodają, „walczą oni do zupełnego wyczerpania — odpadają z boją z boju tylko zabici i ciężko ranni”.

O bohaterstwie żołnierzy polskich (szli do ataku przez pola usiane czerwonymi makami — stąd słowa ich piosenki ślawiącej bitwę „czerwone maki pod Monte Cassino zamiast rosy piły polską krew”) świadczy następujący fakt: oto jeden z naszych żołnierzy rozbroił w czasie ataku minę. Przy rozbrajaniu drugiej miny wybuch oderwał mu stopę. Ranny żołnierz rzuca się jednak naprzód z okrzykami „Koledzy robię wam przejęcie!” Runął całym ciałem na dwie dalsze miny, które gorzszarpały. Utorował jednak drogę.

A wreszcie na ruinach klasztoru powiała flaga polska. Monte Cassino było zdobyte. Żołnierz polski raz jeszcze pokazał światu jak potrafi walczyć i zwyciężać. Churchill oświadczył wtedy w Izbie Gmin, „że nikt nie przewyższa naszych polskich sprzymierzeńców męstwem okazywanym przez nich we Włoszech”.

Warto te słowa przypomnieć dziś, gdy były premier angielski kwestionuje nasze granic zachodnie, za które walczył żołnierz polski na wszystkich frontach świata, za które zapłaciliśmy tysiącami krzyżów mogił pod Monte Cassino

Wybory w Holandii

HAGA (Obs. wł.). W Holandii odbędą się pierwsze od 1937 r. wybory. Wśród partii stojących do wyborów na czoło wysuwa się partia socjalno - demokratyczna z premierem Shemerhornem na czele.

Próbnny lot samolotów rakiet.

NEW YORK (PAP). „Fort Worth” w stanie Teksas donoszą o locie próbnym 25 bezsilnych samolotów rakietowych typu PI 80. Samoloty te przeleciały 800 mil w czasie 1 godziny 45 minut na wysokości 30.000 stop.

— Przywódca partii chłopskiej w Rumunii, skompromitowany przyjazną postawą wobec Antonescu w czasie procesu ma być z partii usunięty.

— Minister spraw zagranicznych Ewald domaga się, aby decyzje na konferencji pokojowej zapadały zwykłą większością głosów 21 państw sojuszniczych.

— O ile przyszło konstytuanta Indji uchwali, że nie chce wejść w skład Brytyjskiej Wspólnoty Narodów, wojska brytyjskie zostaną całkowicie wycofane.

— Ewakuacja wojsk chińskich z Indochin zakończy się 30 maja br.

Na innych kontynentach

— 300 samolotów ma być uruchomionych w okręgu nowojorskim na wypadek strajku kolei żelaznych w U. S. A.

— Na polu pod Chicago rdzewieje 41 tys. samochodów wojskowych.

— Konsumcja żywności w USA będzie w 1946 r. o 14 proc. wyższa niż w latach 1930 — 1939.

— Rząd Unii Indyjskiej ma składać się z 5 Muzułmanów, 5 Hindusów i po jednym przedstawicielu pariasów, chrześcijan, Sikh i dwu delegowanych przez najwyższe kasty.

Instrukcje w sprawie głosowania ludowego

WARSZAWA, 13 maja (PAP). Główny Komitet Głosowania Ludowego — wiceprezydent Zarcikowski ogłosił następującą instrukcję, wyjaśniającą niektóre przepisy ustawy z dnia 28 kwietnia 1946 r. o przeprowadzeniu głosowania ludowego:

1) Do art. 3 Prezydium powiatowych Rad Narodowych, a w miastach wydzielonych oraz w Warszawie i Łodzi — Rady Narodowe tych miast winny niezwłocznie przystąpić do podziału powiatów, względnie obszaru miasta na obwody głosowania.

Przy podziale powiatu na obwody głosowania należy mieć na uwadze, aby obwód głosowania w miarę możliwości obejmował całe gminy, t. zn. jest pożądanym aby gmina nie była dzielona na części, objęte różnymi obwodami; obwód nie może obejmować więcej, niż 3000 mieszkańców, może jednak obejmować mniejszą liczbę mieszkańców, zatem gdyby utrzymanie całości gminy w ramach obwodu tego wymagało, należy raczej tworzyć obwody mniejsze;

Należy ponadto pamiętać, że powyższe zalecenie ma poważne znaczenie przy sporządzaniu spisów osób uprawnionych do głosowania; w razie włączenia poszczególnych części gmin do różnych obwodów, sporządzanie spisów niewątpliwie napotka na trudności.

Rozumie się, że gminy liczące więcej niż 3000 mieszkańców będą podzielone na dwa lub więcej obwodów, należy jednak dbać o to, aby przy takim podziale część gminy nie została objęta przez obwód, znajdujący się na terenie innego powiatu, a więc, aby podział gminy na obwody zamykał się w granicach danego powiatu.

Z drugiej strony jest rzeczą oczywistą, że gminy małe, liczące mniej, niż 3000 mieszkańców, mogą być łączone w jeden obwód w ramach danego powiatu.

2) Do art. 7 ust. 2 lit. b. W miastach wydzielonych z powiatu, czwartego członka komisji obwodowej deleguje prezydent miasta, jako pełniący funkcję starosty grodzkiego (art. 29 dekretu z dnia 23. XI. 44 Dz. U. R. P. Nr. 14 poz. 74)

3) Do art. 7 ust. 2 lit. b. w związku z ustawą 4. W powiatach, w któ-

rych nie działają powiatowe Rady Narodowe 3 członków komisji obwodowej, a więc analogicznie do przypadku, gdy w razie niepowołania członków komisji obwodowej w terminie — przewodniczący tej komisji sam uzupełnia jej skład członkami przez siebie powołanymi.

4) Do art. 9 i 10. — Zastępcy, zarówno przewodniczących, jak i członków komisji głosowania ludowego, mają głos decydujący przy podejmowaniu uchwał komisji tylko wtedy, gdy wykonują swe czynności zamiast nieobecnego przewodniczącego, lub członka komisji; pozostali mogą być obecni na posiedzeniach komisji, ale bez prawa udziału w głosowaniu.

5) Udział w głosowaniu osób, znajdujących się w dniu 30. 6. 1946 r. w delegacji służbowej. Aby umożliwić wzięcie udziału w głosowaniu ludowym osobom uprawnionym do głosowania, a znaj. 1946 r. w związku z delegacją dującym się w dniu 30 czerwca służbową, lub w wykonaniu obowiązków służbowych poza obwodem głosowania, należy stosować następujący tryb postępowania: osoby wyżej wymienione winny, na podstawie posiadanych dowodów o delegowaniu ich służbowo poza obwód, w którym mają oddać głos w dniu 30. VI. 1946 r. otrzymać przed udaniem się przewodniczącego komisji obwodowej zaświadczenie, stwierdzające, że zostały wciągnięte do spisu osób, uprawnionych do głosowania w danym obwodzie i że w związku z delegacją służbową na okres obejmujący dzień 30 czerwca br. uprawnione są do oddania głosu w obwodzie, w którym znajdują się w dniu 30 czerwca 1946 r. jednocześnie za wydaniem takiego zaświadczenia należy osobę, której zaświadczenie to dotyczy, skreślić ze spisu osób uprawnionych do głosowania w danym obwodzie, o czym należy uczynić wzmiankę w zaświadczeniu; na podstawie otrzymanego zaświadczenia, dana osoba ma prawo głosować w obwodzie, w którym znajdzie się w dniu 30. VI. 46 r.

Zaznaczam, że tylko wydane przeze mnie wyjaśnienia są miarodajną i obowiązującą wykładnią dla stosowania przepisów ustawy o przeprowadzeniu głosowania ludowego.

Trybuna ludu kaszubskiego

Ziemia Bytowska

(Rozważania na marginesie Tygodnia Ziemi Odzyskanych)

Z zainteresowaniem i uwagą śledziła tutejsza ludność autochtoniczna przebieg „Tygodnia Ziemi Odzyskanych” w oczekiwaniu pewnych zasadniczych wyjaśnień względnie w oczekiwaniu poprawy losu bytu. Dużo pisano i mówiono o Polakach z Mazur i Warmii i o Polakach ze Śląska. O Kaszubach, szczególnie zaś o tych, którzy od wieków zamieszkują ziemię bytowską — jak gdyby zapomniano. A przecież oni wiernie trwali przy swej narodowości polskiej, oczekując powrotu do Macierzy.

Według niemieckich źródeł statystycznych w roku 1933 w powiecie bytowskim zamieszkiwało niecałe 6.000 Kaszubów, co stanowiło około 23 proc. ogólnej liczby ludności. Zajmowali oni szczególnie południowo-wschodnią część powiatu. Istniały wsie jak Kłęczno, Przywors, Płotowo, w których Kaszubi stanowili większość do 90 proc., w Rakowie, Piasznicy i Studzienicach stanowili oni 80 proc. mieszkańców, w Niezabyszewie, Strusowie, Trzebiatku, Czarniej Dąbrowie i Sierznicy ponad 50 proc.

Czyżby zapomniano o tym, że dzięki staraniom śp. ks. radcy dziekana Franciszka Szynkowski i ludności miejscowej rząd niemiecki wybudował w Niezabyszewie i Rakowie szkoły katolickie w których uczono religii po polsku. Nieustrudzony ten działacz kaszubski, będąc przez 35 lat prawie proboszczem w Niezabyszewie głosił Słowo Boże w języku polskim jeszcze w maju 1939 roku. Powiększając świątynię swojej parafii (jednej ze czterech w powiecie bytowskim), nie zawahał się jeszcze w roku 1934 — za pieniądze skarbu Rzeszy (Państwo Niemieckie pokrywało 66 proc. kosztów budowy) — ozdobić boczny ołtarz wielkim polskim napisem „Święty Józefie — ratuj nas”. Napis ten przetrwał aż po dzień dzisiejszy — świadcząc o polskości duszpasterza, który kilka dni przed wyzwoleniem od germanizmu poniósł tragiczną śmierć.

Może nie wiadomo o gehennie rodziny Styp-Rekowskiego z Płotów, która prawie cała została wymordowana w Dachau, ponieważ przewodniczyła w Związku Polaków w Niemczech.

Polaków, którzy podczas okupacji pracowali tutaj jako robotnicy rolni dźwigią obecne stosunki. Gdzie zostali ci Kaszubi — Polacy, u których oni się ukrywali, którzy im pomagali w latach karmarnej okupacji.

Powodów trzeba szukać w zaraniu nowej, Niepodległej Polski. Autochtoni

tutejsi nie mieli żadnego oparcia. Repatrianci przyjeżdżali, głosząc wszędzie swoje prawo do pierwszeństwa i zajmując najlepsze gospodarstwa — nieraz od Kaszubów. Część rozgoryczonych autochtonów wyjechała wówczas za Odrę, nie widząc wolności dla siebie.

Instrukcja, nakazująca przydzielenie gospodarstw poniemieckich tylko repatriantom była powodem dalszego zniechęcenia. Prawie nikt z tutejszych autochtonów, którzy całe życie czekali na Polskę nie otrzymał ziemi. Ci, którzy przedtem pracowali za deputat — dziś są bez wyjścia, bez środków do życia. Pewnemu Kaszubie, działaczowi ze Związku Polaków w Niemczech, ob. Żmudzie-Trzebiatowskiemu z Niezabyszewa, ubiegającemu się o przydział budynku powiedział Inspektor PUR-u, że zaświadczenie weryfikacyjne nie jest dowodem jego polskości, i że przydział nastąpić jeszcze nie może. Polak ten widnieje wraz z rodziną na pierwszym miejscu na liście zweryfikowanych tuł. powiatu, dając tym samym najlepszy dowód swej polskości.

Dużo autochtonów nie wróciło jeszcze z obozów jeńców b. armii niemieckiej oraz z obozów pracy, dokąd zabrano ich podczas walk. Tym trzeba pomóc do szybkiego powrotu. Niechże nie czekają napróżno zdala od swej wyzwolonej ojczyzny ci, którzy całe życie na tę wolność czekali.

Wiemy, że już wiele błędów naprawiono, że dziś Kaszubi również mają prawo do życia, ale musimy żądać wszędzie uprawnienia. Dlaczego żaden Polak z ludności autochtonicznej nie zasiada w Miejskiej, czy Gminnej Radzie Narodowej? Słyszałem, że ludzie ci „nie są jeszcze pewni”, że tu muszą być ludzie „nasi”.

Protestujemy, nie ma ludzi „naszych” czy innych, każdy Polak, który chce pracować dla dobra Wolnej i Demokracji jest „naszym” bez względu na to, czy należy do partii czy nie.

My Kaszubi — Polacy z powiatu bytowskiego pokazemy, że jesteśmy pełnowartościowymi obywatelami Narodu Polskiego. Od wieków jesteśmy właścicielami tej polskiej ziemi i żądamy równouprawnienia na naszej ojczyźnie.

Pokazemy, że żyjemy i pracujemy je dynie dla dobra wielkości Polski.

HENRYK KREFT.

ALEKSANDER MAJKOWSKI (90)

Zéćé i Przigodé Remusa

Zojereadto Kaszubskji

(Postępni vątk)

Ale won sę do mje nje przëbliżet. Mjot mje gvesno za jaką wukozkę z lasa, bo moji godkji nje rozumjot. Tak ma całą chvjlę na sebje patrzata, jaz sę njespodzewanjé dot czuc straszlevi rek Trąbë:

— Ludze retujta, bo wutoné

Befo to volané z takim strachem, że nen cuzi i jò bez nameszlenjò jęlasma sę przedzerac przez chrostë. I cuż ma wuzdrzata? Na zibji, co tam wod stronë jezora zelonimi kępoma pokreto stojata, Trąba sedzot veżij pasa v torfje, jak tam vpodt wucekajace i vrzeszczot v njebogose, jak sę doznot, że sę nji może vedostac. Zaru tež ten z kopjice sana wodpjął pas svoji strzëlbë z jed-

nigo kuńca i mu kuńc cesnął, żebe sę wuchveceł.

— Trzimej tero, Trąbo, a ma cę vecignjema! — volot won do njego. Bje-dni Trąbo a nje dot tego dva raze povjedzec, le trzimoł dzirzko, a ma wubaji go vecignjeta na gład. Woczapani bel bjedok torfovim błotem jaz po szeję, ale jednak sę mocko ceszeł, że retovot zëćé. A ten z bjotą brodą rzekł:

— Stari Trąbol Poczuz tē wucekosz, kjej jò cę proseł, żebes mje zagrot do tuńca! Bo nje koźdi dzień, choc te jes takji mester wod muzekji, przëdarzi cę sę worądz, żebe kopjica sana za tvoją notą tańcovata.

— Hal To ve jesce, vaspanjel — rzekł Trąba. — To vë belë ną kopjicą sana. Tero jo vjem, czimu moja kanona, choc jem z nji strzelot boską notą, nji mjata do vaju mocel

— Cuż te choł, Trąbo? Nje sedzot jò jak mesz, pokąd tē grot svoję pjesnją? Ale nje vjesz tē, że zveczajem kaszubskjim po pjesnji jidze skocznò no-

ta? Poczuzes te wucekot, kjej jes mjot do tuńca grac kopjice sana?

— Jò le szedł woboczec do czotna, cze go voda nje zabrata.

— To ce vlosni strach lechą drogę doradzeł i bełbe cę wutopjil. A prez-najesz, że kopjica sana anji cę zjesc anji cę wutopjic be nji mogla. Ten tvoi dtugji tovarzesz je jinszigo ducha. Zdot na mje jak mur, a jò sę przëznac muszę. zem go mjot za jaką wukozkę, chterna mje zasła v drogę na wukoranjé. Bo jak jem pochvaleł Boga, to won mje jakas cuzą godką wodpovjedzot.

— Won movji naszą godką — rzekł Trąba. — Le mó jęzek skażoni, tak że ludze jego godkji nje rozumjeją. Prez-vjisko jego Remus, a tam na czolnje leżą jego tovarë, chterne won ludzom przedaje: ksążkji, szkapterze, guzikji, njitkji.

— Ha — rzekł vaspon — to tē jes řańdlarzem! Nje vëzdrzotbes mje na tujjgo, bo ce dzirzkosz z wocu patrzi. Chłop z cebje jak stolim, a serce musz wodvozné. Volotbem cę vjdzec zotnierzem, bo mosz vszetko, co do te-

go not a wurodą bes mogł vëstraszec v njece cztovjeka slabigo ducha.

i podot mje rękę mocko nję pctrzajacë. Tej rzekł:

— A te bez też rod vjedzot, chto jò takji? Njeh cë Trąba povjel

— To je vaspon Mucha, pon Zoborskji. krol jezora! — rzekł Trąba A vaspon stojot woparti na svoji dtugji strzëlbje vesokji, zdrzaci jastrzëbim wokjem na naju i vëzdrzot poprovdze jak krol. Rzekł:

— I vjitom vas v mojim krolestvje jako goscil — Le tē Trąbo, jidz i vëczap sę v jezerze, bo nje przëstoji, żebes jak jakji mulni czort wobrozoł muji wocze. Ruchna vësuszisz przevo gnju. A tē, Remus, jidz i zapole nę kopjicę sana na pravo. Sadnji wod nji dva łokci na zemji, a nje bój sę, że tarn mokro Vkot bo je poré łokci cvjardigo i suchigo gładu. Sedzë cecho i za mną sę nje wobzerej, kjej chces: bęc mojim przejacem. Jò za chvjlę sę vrocël

(Postępni vątk mdze)

